

Кримінальний процес та криміналістика

УДК 343.1

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.19966718>

Презумпція невинуватості як гарантія від зловживань в умовах процесуальної економії та оптимізації досудового розслідування

Гусач Сергій Олександрович,

здобувач кафедри кримінального

та кримінального процесуального права

Національного університету «Києво-Могилянська академія», м. Київ,

Україна, <https://orcid.org/0009-0005-5009-8784>

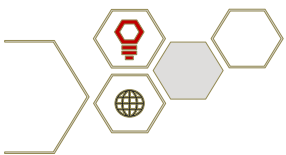
Прийнято: 14.04.2026 | Опубліковано: 30.04.2026

Анотація: У даній статті автором досліджено особливості реалізації презумпції невинуватості в умовах оптимізації досудового розслідування. Розкрито природу цієї засади як багатоаспектної гарантії належної правової процедури, що має імперативний характер.

При дослідженні було використано діалектичний, порівняльно-правовий, формально-юридичний методи, а також метод аналізу та синтезу.

Виявлено концептуальний конфлікт між прагненням держави до процесуальної економії (швидкості) та необхідністю дотримання високих стандартів доказування. На основі аналізу практики ЄСПЛ та Верховного Суду доведено, що прискорення кримінального провадження створює ризики підміни змістовного правосуддя формальними показниками.

Удосконалено підхід до необхідності визначення презумпції невинуватості як запобіжника, який перешкоджає нівелюванню прав особи інструментами процесуального спрощення. Сформульовано пропозиції щодо

збалансування ефективності розслідування та фундаментальних гарантій справедливості.

Робота може стати підґрунтям для подальшої наукової дискусії в академічному середовищі, сприяти оптимізації стратегії захисту, а також корисним для широкого кола суб'єктів правозастосовного процесу.

Ключові слова: презумпція невинуватості, кримінальне провадження, ефективність досудового розслідування, процесуальна економія, належна правова процедура.

Presumption of innocence as a safeguard against abuse under conditions of procedural economy and optimization of pre-trial investigation

Serhii Husach,

PhD Student at the Department of Criminal and Criminal Procedural Law

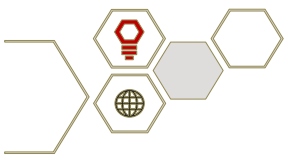
National University of Kyiv-Mohyla Academy

Kyiv, Ukraine, <https://orcid.org/0009-0005-5009-8784>

Abstract: In this article, the author examines the specifics of implementing the principle of the presumption of innocence in the context of optimizing the pre-trial investigation. The author reveals the presumption of innocence not only as a fundamental principle of law but also as a multifaceted guarantee of due process, which has an imperative character at all stages of criminal proceedings.

The research was conducted using dialectical, comparative-legal, and formal-legal methods, as well as the methods of analysis and synthesis.

The paper analyzes the relationship between the presumption of innocence and the efficiency of the pre-trial investigation and substantiates the existence of a conflict between the state's desire for a swift conclusion to criminal proceedings and the need to adhere to high standards of proof.

The author details how accelerating criminal proceedings conflicts with the general principles provided for in the Criminal Procedure Code of Ukraine, creating a risk of substituting substantive standards of justice with formal indicators of speed. Based on an analysis of the case law of the European Court of Human Rights and the Constitutional Court of Ukraine, it is proven that the presumption of innocence acts as an effective safeguard against accusatory bias and premature conclusions regarding a person's guilt.

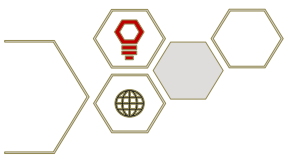
By examining the practice of the Supreme Court and doctrinal approaches to defining efficiency criteria, it is established that the need to ensure speed, procedural economy, and openness directly conflicts with the principle of the presumption of innocence.

Based on the research, it is concluded that in the context of modern trends, the presumption of innocence should be viewed as an effective safeguard against abuse, one that prevents tools of procedural economy from undermining standards of proof and an individual's right to a fair trial.

Keywords: presumption of innocence, criminal proceedings, efficiency of pre-trial investigation, procedural economy, due process.

Постановка проблеми. Сучасне суспільство вимагає від органів державної влади швидкого виконання своїх повноважень. Ця тенденція не оминула й сферу кримінальної юстиції, де швидкість реагування на правопорушення часто ототожнюється з ефективністю органів правопорядку. Як наслідок, проблема забезпечення ефективності кримінального провадження набула останнім часом особливої гостроти та актуальності.

Водночас, невивіркове та непослідовне переслідування прискорення здійснення кримінального провадження неодмінно вступає у конфлікт із загальними засадами передбаченими у Кримінальному процесуальному кодексі України (далі – КПК України). Ця суперечність зумовлена відсутністю законодавчого визначення як самого поняття, так і чітких критеріїв

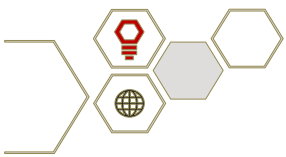

«ефективності». За таких умов виникає ризик підміни змістовних стандартів правосуддя формальними показниками швидкості.

Саме тому дослідження впливу зазначених тенденцій на дотримання засад кримінального провадження, зокрема презумпції невинуватості, є нагальним науковим завданням. Необхідно визначити межу, за якою процесуальна економія починає нівелювати право особи на справедливий розгляд та стандарти належної правової процедури.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання реалізації презумпції невинуватості та її ролі у кримінальному провадженні були предметом прискіпливої уваги багатьох науковців. Теоретичний фундамент дослідження цієї засади закладено у працях таких відомих правознавців, як В. Г. Гончаренко, В. Т. Нор, М. М. Михеєнко, В. М. Тертишник, В. І. Галаган. Різні аспекти функціонування презумпції невинуватості в контексті сучасного кримінального процесуального законодавства висвітлювали у своїх розвідках В. А. Завтур, Д. О. Гребенюк, А. Г. Гаркуша. Особливий інтерес для нашого дослідження становлять праці О. М. Федоріва та А. Р. Марченка, які аналізують стандарти ефективності розслідування у кореляції із процесуальними гарантіями особи.

Водночас у сучасному міжнародному дискурсі спостерігається тенденція до поглибленого переосмислення природи цієї засади. Зокрема, Forest Yu (2022) пропонує розглядати презумпцію невинуватості не просто як доказове правило, а як «практичну презумпцію» (practical presumption), що вимагає від суб'єктів владних повноважень діяти стосовно особи як до невинуватої, незважаючи на прагнення до спрощення процедур. Важливим аспектом у контексті оптимізації розслідування є також забезпечення балансу між публічністю та таємницею слідства, що розглядається у дослідженні N. Zerouala (2026) як ключовий механізм захисту від передчасного осуду суспільством. Доповнюючи цю думку, D. Wahyudi (2022) наголошує на загрозах «медійного правосуддя» (trial by press), які посилюються в епоху

цифровізації та вимагають посилення ролі презумпції як активного запобіжника.

Проте, попри значний масив наукових напрацювань, питання конфлікту між інструментами процесуальної економії та ідеологією презумпції невинуватості залишається недостатньо висвітленим, що й зумовлює необхідність цього дослідження.

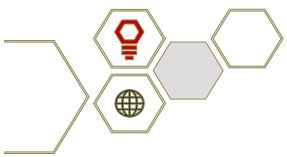
Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на наявність комплексних досліджень презумпції невинуватості як кримінально-процесуальної засади, взаємозв'язок її із ефективністю досудового розслідування залишається дискусійним, а саме: роль презумпції невинуватості у забезпеченні дотримання прав людини під час досудового розслідування.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Дослідження має на меті комплексне вивчення діалектичного взаємозв'язку між презумпцією невинуватості та ефективністю досудового розслідування, виявлення ризиків нівелювання стандартів правосуддя заради швидкості процесу, визначення шляхів зміцнення процесуальних гарантій особи та обґрунтування ролі цієї засади як ключового запобіжника від зловживань у сучасних умовах.

Методологічні засади дослідження. Досягнення сформульованих цілей здійснюватиметься за допомогою широкого спектру як загальнонаукових, так і спеціально-правових.

За допомогою діалектичного методу презумпцію невинуватості та процесуальну економію буде розглянуто у їхньому постійному розвитку та логічному протиріччі, що допоможе виявити динаміку балансу між приватним і публічним інтересами.

Метод аналізу та синтезу буде застосовано для детального вивчення окремих критеріїв ефективності досудового розслідування, а також для

узагальнення презумпції невинуватості у цілісну концепцію як універсального запобіжника від зловживань.

Порівняльно-правовий метод буде використано для зіставлення підходів до розуміння презумпції невинуватості у вітчизняному законодавстві, доктрині та практиці Європейського суду з прав людини.

Насамкінець, формально-юридичний метод дозволить проаналізувати зміст норм Конституції та КПК України та обґрунтувати необхідність вдосконалення правозастосовної практики.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналізуючи законодавче закріплення презумпції невинуватості, передусім слід звернути увагу на статтю 62 Конституції України, за змістом якої особа вважається невинуватою у вчиненні злочину і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду.

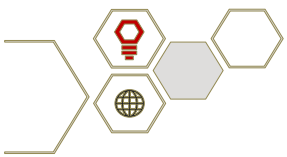
Ніхто не зобов'язаний доводити свою невинуватість у вчиненні злочину.

Обвинувачення не може ґрунтуватися на доказах, одержаних незаконним шляхом, а також на припущеннях. Усі сумніви щодо доведеності вини особи тлумачаться на її користь. [1]

Відповідно до пункту 10 частини 1 статті 7 КПК України, до загальних засад кримінального провадження, яким повинні відповідати його зміст та форма належать, зокрема презумпція невинуватості та забезпечення доведеності вини. [2]

Зміст цих засад деталізовано у статті 17 КПК України, якими визначено, що особа вважається невинуватою у вчиненні кримінального правопорушення і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено у порядку, передбаченому цим Кодексом, і встановлено обвинувальним вироком суду, що набрав законної сили.

Ніхто не зобов'язаний доводити свою невинуватість у вчиненні кримінального правопорушення і має бути виправданим, якщо сторона

обвинувачення не доведе винуватість особи поза розумним сумнівом. Підозра, обвинувачення не можуть ґрунтуватися на доказах, отриманих незаконним шляхом. Усі сумніви щодо доведеності вини особи тлумачаться на користь такої особи.

Поводження з особою, вина якої у вчиненні кримінального правопорушення не встановлена обвинувальним вироком суду, що набрав законної сили, має відповідати поведженню з невинуватою особою. [2]

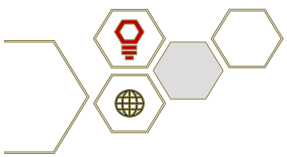
Схоже положення містить і частина 2 статті 2 Кримінального кодексу України. [3] Водночас, визначення суті наведених положень неможливе без здійснення аналізу їхнього офіційного тлумачення, з огляду на що, варто звернути увагу також і на практику застосування зазначеної засади.

У своєму рішенні у справі С.О. проти Німеччини від 17 вересня 2024 року, Європейський суд з прав людини нагадав, що презумпція невинуватості є одним із елементів справедливого судового розгляду кримінальної справи, що вимагається пунктом 1. [4]

Принцип презумпції невинуватості вимагає, зокрема, аби: (1) члени суду, виконуючи свої функції, не відштовхувались від наперед встановленого уявлення, що обвинувачений вчинив діяння, яке йому інкримінують; (2) тягар доведення був покладений на сторону обвинувачення, а (3) будь-які сумніви тлумачились на користь обвинуваченого. [5]

Презумпція невинуватості, що розглядається як процесуальна гарантія в контексті кримінального провадження, висуває вимоги, серед іншого, стосовно тягара доведення [6]; юридичних презумпцій факту та права [7; 8]; права не свідчити проти себе [9]; досудового розголосу інформації [10]; і передчасних висловів з боку суду або інших державних службовців щодо винуватості обвинуваченого [11].

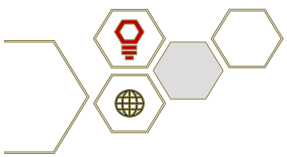
Конституційний Суд України зазначає, що конституційний принцип презумпції невинуватості є багатоаспектним, діє на всіх стадіях кримінального провадження та навіть після його завершення. Сутність цього принципу

полягає в тому, що вона має універсальний характер, поширюється на всі сфери суспільного життя особи та діє доти, доки її не спростовано належним чином.

Отже, за приписами статті 62 Конституції України, у законному порядку й обвинувальним вироком суду. У розумінні зазначених конституційних приписів метою принципу презумпції невинуватості є захист особи, стосовно якої здійснюється/здійснювалось кримінальне провадження, від будь-яких виявлених у зв'язку із цим форм осуду від публічної влади, унаслідок чого піддано сумніву непричетність такої особи до вчинення кримінального правопорушення, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду. За частиною 1 статті 62 Конституції України лише обвинувальний вирок суду є тим судовим актом, у якому повинна бути встановлена винуватість особи у вчиненні кримінального правопорушення, тому інші акти публічної влади не можуть містити жодних позицій щодо винуватості особи, навіть у вигляді припущень стосовно такої винуватості. [12]

При цьому, Конституційний Суд України, характеризуючи конституційний принцип презумпції невинуватості як універсальну гіпотезу стосовно непричетності особи до вчинення кримінального правопорушення, поділяє позиції Конституційного Суду Литовської Республіки щодо розуміння вказаного принципу, за якими „принцип презумпції невинуватості <...> це основоположний принцип чинення правосуддя у кримінальному судочинстві, одна з найважливіших гарантій чинення правосуддя в демократичній державі, підпорядкованій правовладдю, важлива гарантія прав і свобод людини <...> презумпцію невинуватості не можна тлумачити суто лінгвістично, тобто як таку, що стосується виключно чинення правосуддя у кримінальному провадженні; презумпція невинуватості, визначена в контексті інших приписів Конституції, має ширший зміст, тому її не можна пов'язувати лише з кримінально-правовими відносинами; особливо важливо, щоб державні

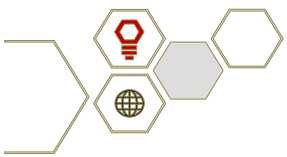
органи та їх посадові особи дотримувалися презумпції невинуватості, щоб останні утримувалися від поводження з особою як зі злочинцем доки особу не буде визнано винною у вчиненні злочину рішенням суду, що набрало законної сили, та відповідно до процедури, встановленої законом“ [13].

Водночас, Верховний Суд дотримується дещо іншого підходу до визначення суті презумпції невинуватості вказуючи на те, що вона полягає не в тому, що особа є невинуватою, а в тому, що існує припущення щодо її невинуватості. Презумпція невинуватості не може бути виправдана одним лише прагненням полегшити становище обвинуваченого. Вона стимулює доказування вини особи, і доки цього не буде досягнуто, ніхто не може бути визнаний винним. [14]

У доктрині кримінального процесу спостерігається різні підходи до визначення структури презумпції невинуватості. Зокрема, якщо С. Шевчук акцентує на процесуальному аспекті зазначеної засади [15, с. 264], то Т. Дуюнова розширює її зміст до запоруки гарантій у кожному кримінальному провадженні і визначає її структурними елементами: правило про недопустимість доказів; правило про обов'язок доведення вини; норми, що забезпечують свободу оскарження в апеляційному та касаційному порядку вироку та інших судових рішень; правило про відшкодування матеріальної та моральної шкоди, завданої безпідставним засудженням. [16, с. 165]

Аналогічної думки дотримується й М.Г.Тома, яка стверджує, що сутність забезпечення доведеності вини полягає в тому, що органи правопорядку повинні надавати суду переконливі, достовірні й об'єктивні докази, які підтверджують вину особи. Цей механізм значною мірою захищає права людини, дозволяючи уникнути необґрунтованих звинувачень та забезпечити справедливість судового рішення. [17, с. 187]

При цьому, В.О. Негодченко акцентує увагу на тому, що попри термінологічну схожість правову презумпцію як спростовне припущення необхідно відмежовувати від принципу презумпції невинуватості як

керівного, загального правового начала кримінально-процесуальної діяльності. [18, с. 371]

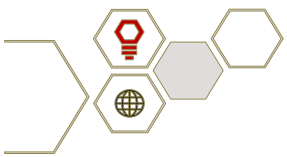
Загалом же, на нашу думку, варто погодитися з наведеними вище тезами науковців і визначати презумпцію невинуватості як загальновизнану конституційну засаду, дотримання якої є одним із показників забезпечення належного здійснення кримінального провадження, зокрема застосування до особи належної правової процедури.

Водночас, відповідно до частини 1 статті 2 КПК України, серед основних завдань кримінального провадження законодавцем поруч із охороною прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження виділено також забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду, що фактично свідчить про спробу держави збалансувати забезпечення прав особи із запитом на пришвидшення процедури здійснення кримінального провадження.

Зазначене наводить на необхідність дослідження також і передбаченого, але не визначеного в КПК України, поняття ефективності, яке вживається як щодо досудового розслідування – частина 5 статті 36, частина 5 статті 38, частина 1 статті 615 КПК України, так і щодо кримінального провадження в цілому – частина 1 статті 34 КПК України. [2]

Ефективність досудового розслідування була предметом дослідження Верховного Суду, який відзначив, що ефективність досудового розслідування є співвідношенням процесуальних дій, процесуальних рішень, реалізованих учасниками кримінального провадження, а також їх результатів із положеннями КПК, що визначають підстави, умови і порядок їх проведення чи прийняття, з урахуванням оптимальних затрат часу та зусиль на це.

При цьому, ефективність розслідування, поряд з іншими процесуальними гарантіями: правом на судовий захист, правом на швидкий суд, правом на публічний суд, правом на неупереджений суд, правом на суд неупереджених присяжних, правом на змагальний процес, презумпцією

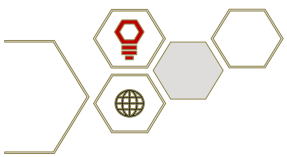
невинуватості, правом не свідчити проти себе, правом на допит в суді свідків обвинувачення, правом на допомогу адвоката під час судового розгляду, правом бути вислуханим, правом не піддаватися двічі покаранню за один й той самий злочин, правом на безпосередній процес, правом на безперервний процес, правом на оскарження, Верховний Суд відносить до гарантій, які у своїй сукупності формують належну правову процедуру. [19]

Схожого підходу щодо визначення поняття ефективності кримінального переслідування дотримується Д.А. Патрелюк, який зазначає, що під нею варто розуміти здатність сторони обвинувачення шляхом здійснення регламентованої та (або) незабороненої нормами кримінального процесуального законодавства, правомірної діяльності, у розумний строк (за мінімальний термін часу) досягнути мети щодо отримання доказової інформації стосовно викриття винної особи у вчиненні кримінального правопорушення. [20, с. 89].

Автор пропонує оцінювати ефективність досудового розслідування за такими критеріями: досягнення мети, кількість необхідних процесуальних дій, затрачений проміжок часу на прийняття проміжних та кінцевих рішень та рівень забезпечення прав і свобод людини, відзначаючи, що центральним є досягнення головної мети досудового розслідування. [21, с. 750]

Можна виокремити такі стандарти ефективності досудового розслідування як вважає О.М. Федорів: загальні (незалежність і неупередженість; належність (адекватна компетентність, adequacy); ретельність; повнота; оперативність та своєчасність; контроль громадськості (відкритість); залучення та участь потерпілого) та спеціальні (залежно від обставин провадження: урахування вразливості особи, здійснення міжнародного співробітництва у провадженнях із транскордонним елементом). [22, с. 79]

Водночас, на нашу думку, таке надання переваги критерію швидкості та процесуальної економії як показників ефективності може створювати

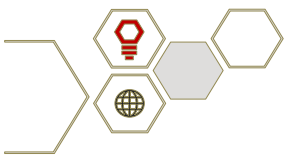
передумови для обвинувального ухилу кримінального провадження, де інтереси розслідування кримінального провадження ставляться вище за стандарти доведення вини.

В цьому контексті варто відзначити, що навіть під час затримання особи, яке загальновідомо здійснюється за наявності «обґрунтованої підозри», що є нижчим стандартом доказування порівняно із «поза розумним сумнівом», гарантії справедливого судового розгляду, в тому числі і презумпція невинуватості, вимагають здійснення перевірки допустимості доказів, що в своїй сукупності становлять таку «обґрунтовану підозру».

Такий підхід, прямо впливає з практики Європейського суду з прав людини, який прямо зазначає, що стаття 6 Європейської конвенції з прав людини має застосовуватися до процедури розслідування, а її вимоги можуть бути застосовними ще до того, як справу направлено на розгляд суду, якщо - і тією мірою, якою - недотримання таких вимог на самому початку може серйозно позначитися на справедливості судового розгляду [23, 24], і, на нашу думку, вкотре підтверджує тезу про те, що засада презумпції невинуватості як запобіжник від зловживань з боку органів правопорядку застосовується і діє на усіх стадіях кримінального провадження.

При цьому, варто також відзначити, що й такий критерій ефективності досудового розслідування як відкритість, також може вступати в конфлікт із необхідністю забезпечення дотримання презумпції невинуватості.

Зокрема, відкритість, попри свою важливість в демократичному суспільстві, не може бути безмежною. Вона повинна у будь-якому випадку обмежуватися необхідністю досягнення балансу між публічним інтересом щодо здійснення ефективного досудового розслідування та загальновизнаними правами та свободами людини: правом на повагу до гідності та честі, правом на невтручання у приватне життя, правом на таємницю листування та іншими особистими немайновими правами особи, що

впливають з її статусу як невинуватої до набрання законної сили вироком суду.

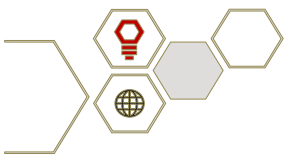
В цьому, контексті увагу заслуговує підхід Європейського суду з прав людини, який підкреслюючи, що права, гарантовані статтею 10 та пунктом 1 статті 6, в принципі заслуговують на однакову повагу, повторює, що надання особливого захисту таємниці судового розслідування є правомірним, з огляду на те, що стоїть на кону в кримінальному провадженні як для відправлення правосуддя, так і для права осіб, щодо яких проводиться розслідування, на презумпцію невинуватості.

Суд наголошує, що таємниця розслідування спрямована на захист, з одного боку, інтересів кримінального провадження шляхом запобігання ризикам змови та небезпеці фальсифікації або знищення доказів, а з іншого — інтересів обвинуваченого, зокрема крізь призму презумпції невинуватості та, в ширшому сенсі, його чи її особистих стосунків та інтересів. Така таємниця також виправдовується необхідністю захисту процесів формування думки та прийняття рішень у судовій системі. [25]

Отже, слід констатувати, що ефективність як категорія, передбачена у кримінальному процесуальному законі, вступає у конфлікт із засадою презумпції невинуватості, зокрема в частині необхідності забезпечення швидкості, процесуальної економії та відкритості.

З огляду на це, вважаємо, що презумпція невинуватості, поряд з іншими процесуальними гарантіями передбаченими КПК України, має розглядатися не лише як засада кримінального провадження, а як дієвий запобіжник від можливих зловживань сторони обвинувачення.

При цьому, подальше дослідження функціонального призначення презумпції невинуватості як запобіжника від зловживань дозволить вдосконалити як нормативне регулювання процедури здійснення кримінального провадження, так і покращити правозастосовну практику.

Висновки. Отже, презумпція невинуватості є не лише фундаментальною засадою судочинства, а й універсальною гарантією прав людини, що діє на всіх стадіях кримінального провадження та поширюється на всі сфери суспільного життя. Її сутність полягає у забезпеченні належної правової процедури, де будь-яке обвинувачення має бути доведене поза розумним сумнівом.

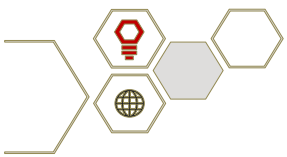
На основі аналізу практики ЄСПЛ та Верховного Суду удосконалено підхід до визначення того, що між цією засадою та ефективністю досудового розслідування існує природний конфлікт правових цінностей.

Дістав подальший розвиток підхід до визначення того, що прагнення держави до оптимізації ресурсів, процесуальної економії та швидкості (як критеріїв ефективності) часто створює ризики для формування обвинувального ухилу та передчасного висновку про винуватість особи.

До того ж, у роботі вперше обґрунтовано, що в умовах цифрової трансформації та прискорення процесу презумпція невинуватості має розглядатись як дієвий запобіжник від зловживань, який не дозволяє інструментам процесуальної економії нівелювати стандарти доказування та права особи на справедливий розгляд.

Список використаних джерел

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 19.02.2026).
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 19.02.2026).
3. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 19.02.2026).

4. Європейський суд з прав людини. Справа «С.О. проти Німеччини» (CASE OF C.O. V. GERMANY), заява No 16678/22 : рішення від 17.09.2024 (остаточне 17.12.2024) // HUDOC. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-115871> (дата звернення: 19.02.2026).

5. Європейський суд з прав людини. Справа «Барбера, Мессеге і Хабардо проти Іспанії» (CASE OF BARBERÀ, MESSEGUÉ AND JABARDO V. SPAIN), заява No 10590/83 : рішення від 06.12.1988 // HUDOC. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/ukr?i=001-57429> (дата звернення: 19.02.2026).

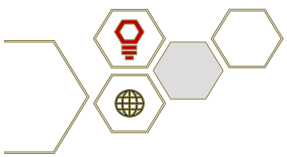
6. Європейський суд з прав людини. Справа «Тельфнер проти Австрії» (CASE OF TELFNER V. AUSTRIA), заява No 33501/96 : рішення від 20.03.2001 (остаточне 20.06.2001) // HUDOC. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/ukr?i=001-59347> (дата звернення: 19.02.2026).

7. Європейський суд з прав людини. Справа «Салабіаку проти Франції» (CASE OF SALABIYAKU V. FRANCE), заява № 10519/83 : рішення від 07.10.1988 // HUDOC. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/ukr?i=001-57570> (дата звернення: 19.02.2026).

8. Європейський суд з прав людини. Справа «Радіо Франції та інші проти Франції» (CASE OF RADIO FRANCE AND OTHERS V. FRANCE), заява № 53984/00 : рішення від 30.03.2004 // HUDOC. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/ukr?i=001-61686> (дата звернення: 19.02.2026).

9. Європейський суд з прав людини. Справа «Сондерс проти Сполученого Королівства» (CASE OF SAUNDERS V. THE UNITED KINGDOM), заява № 19187/91 : рішення від 17.12.1996 // HUDOC. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/ukr?i=001-58009> (дата звернення: 19.02.2026).

10. Європейський суд з прав людини. Справа «Г.С.П. проти Румунії» (CASE OF G.C.P. V. ROMANIA), заява № 20899/03 : рішення від 20.12.2011 (остаточне 04.06.2012) // HUDOC. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/ukr?i=001-108237> (дата звернення: 19.02.2026).

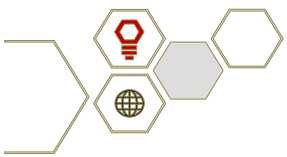
11. Європейський суд з прав людини. Справа «Нешак проти Словаччини» (CASE OF NEŠŤÁK V. SLOVAKIA), заява № 65559/01 : рішення від 27.02.2007 (остаточне 27.05.2007) // HUDOC. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/ukr?i=001-79608> (дата звернення: 19.02.2026).

12. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційною скаргою Кротюка Олександра Володимировича щодо відповідності Конституції України (конституційності) пункту 4 частини першої статті 284 Кримінального процесуального кодексу України (справа щодо презумпції невинуватості) : Рішення Конституційного Суду України від 08.06.2022 No 3-р(П)/2022 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v003p710-22#Text> (дата звернення: 19.02.2026).

13. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційними скаргами Ковтун Марини Анатоліївни, Савченко Надії Вікторівни, Костоглодова Ігоря Дмитровича, Чорнобука Валерія Івановича щодо відповідності Конституції України (конституційності) положення частини п'ятої статті 176 Кримінального процесуального кодексу України : Рішення Конституційного Суду України від 27.06.2016 No 7-р/2019 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v007p710-19#Text> (дата звернення: 19.02.2026).

14. Постанова Верховного Суду від 22.12.2020 у справі No 210/4600/15 // Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93795128> (дата звернення: 19.02.2026).

15. Шевчук С.В. Конституційний принцип презумпції невинуватості у межах доктрини належної правової процедури. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2025. № 6. С. 257-265. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.06.1.37>.

16. Дуюнова Т.В., Півненко Л.В. Конституційно-правовий зміст презумпції невинуватості. *Нове українське право*. 2021. № 6. С. 162-165. DOI: <https://doi.org/10.51989/NUL.2021.6.24>.

17. Тома М.Г. Презумпція невинуватості як конституційна гарантія на справедливий суд. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2025. № 91. С. 183-188. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.91.4.24>.

18. Негодченко В.О. Презумпція невинуватості як конституційна засада кримінального судочинства. *Право і суспільство*. 2022. № 4. С. 367-372. DOI: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2022.4.53>.

19. Постанова Верховного Суду від 24.05.2021 у справі No 640/5023/19 // Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97286253> (дата звернення: 19.02.2026).

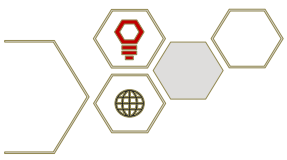
20. Патрелюк Д.А. Поняття ефективності кримінального переслідування. *Наше право*. 2024. № 3. С. 83–91. DOI: <https://doi.org/10.32782/NP.2024.3.11>.

21. Патрелюк Д.А. Шляхи підвищення ефективності кримінального переслідування. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2025. № 1. С. 749-757. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.01.125>.

22. Федорів О.М. Європейські стандарти ефективності досудового розслідування : дис. ... д-ра філософії в галузі права : 081. Львів, 2023. 240 с.

23. Європейський суд з прав людини. Справа «Вера Фернандес-Уїдобро проти Іспанії» (CASE OF VERA FERNÁNDEZ-HUIDOBRO V. SPAIN), заява № 74181/01 : рішення від 06.01.2010 (остаточне 06.04.2010) // HUDOC. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/ukr?i=001-179189> (дата звернення: 19.02.2026).

24. Європейський суд з прав людини. Справа «Шабельник проти України» (CASE OF SHABELNIK V. UKRAINE), заява № 16404/03 : рішення

від 19.02.2009 (остаточне 19.05.2009) // HUDOC. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/ukr?i=001-91401> (дата звернення: 19.02.2026).

25. Європейський суд з прав людини. Справа «Бедат проти Швейцарії» (CASE OF BÉDAT V. SWITZERLAND), заява № 56925/08 : рішення від 29.03.2016 // HUDOC. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-161898> (дата звернення: 19.02.2026).